

Posudek na diplomovou práci Terezy Outratové (Najberkové)

Antonymní adjektiva v dětské literatuře a beletrii pro dospělé (Antonymous adjectives in children's and adult literature)

Předložená diplomová práce Terezy Outratové představuje analýzu nejčastějších adjektiv vyskytujících se v korpusu dětské literatury a jejich antonymních protějšků. Identifikované antonymní páry autorka dále v podobě malé sondy srovnává s antonymními adjektivními páry vyskytujícími se v běžné beletrii. Práce se zaměřuje na funkce antonymie v textu a otázku kanonicity adjektivních antonymních párů a navrhuje svoje vlastní kritéria pro jejich posouzení. Práce navazuje především na kontextuální pojetí antonymie Jonese, Murphyové, Paradisové a Willnerse (2012)¹ a dochází k některým cenným výsledkům, které naznačují specifčnost jazyka dětské literatury. V kontextu výzkumu Jonese et al. je zajímavým výsledkem, který naznačuje tato diplomová práce, především výrazně rozdílná frekvenční distribuce jednotlivých typů antonymie v dětské literatuře.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Po krátkém úvodu následuje kapitola *Theoretical Background*, kde nás autorka seznamuje s konceptem antonymie a dvěma základními teoretickými přístupy k antonymii. Prvním je tradiční lexikální pojetí antonymie (Cruse 1986, 2000)² a druhým, výše zmíněný kontextuální přístup (Jones et al. 2012), který staví na kookurenční hypotéze, tedy, že antonyma se v kontextu vyskytují relativně často spolu (Charles & Miller 1989, Fellbaum 1995)³. Výzkum Jonese et al. je založený na rozsáhlých korpusových datech různého typu a autoři na základě této rozsáhlé analýzy postulují několik typů antonymie a díky korpusovým metodám i ukazují, jak často se ten který typ vyskytuje v reálném úzu, a jak se frekvence výskytu mění v závislosti na textovém typu. Rozsáhlá část druhé kapitoly je dále věnována způsobům určení kanonicity antonymních párů. V závěru (odd. 2.4) se autorka věnuje datům použitým pro tuto práci a jejich kontextualizaci ve vztahu k výzkumu Jonese et al.

Třetí kapitola podrobně popisuje použitá data: korpus dětské literatury sestavený na základě textů BNC a beletristický korpus určený dospělým čtenářům a dále podrobně představuje metodologii vytěžování těchto dat v diplomové práci. Zde je třeba zdůraznit, že Tereza Outratová provedla velmi rozsáhlou, časově náročnou, manuální analýzu korpusových dat a získala tak cenné výsledky, které není možné vytěžit plně automaticky. Kapitola 4 představuje samotnou analýzu a je rozdělena do tří hlavních částí. První, nejrozsáhlejší část je věnována analýze adjektiv a jejich antonym v korpusu dětské literatury, druhá část představuje selektivní sondu do beletristického korpusu a její srovnání s výsledky z první části a třetí část se velmi stručně věnuje nejfrekventovanějším adjektivům. Analytická část je bohatě ilustrována příklady. Pátá kapitola nabízí shrnutí výsledků a zamýšlí se nad některými nedostatky a omezeními.

Teoretická východiska práce jsou dobře popsána a práce je velmi pečlivě zpracována, jak již bylo výše řečeno, autorka provedla náročnou manuální analýzu velkého množství konkordančních řádků.

¹ Jones, S., Murphy, M.L., Paradis, C. & Willners, C. (2012). *Antonyms in English: Construals, Constructions and Canonicity*. Cambridge: CUP.

² Cruse, D. A. (1986). *Lexical Semantics*. Cambridge: CUP.; (2000). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: OUP.

³ Charles, W. G. & Miller, G. A. (1989). Context of antonymous adjectives. *Applied Psycholinguistics* 10, 357 – 75.
Fellbaum, S. (1995). Co-occurrence and antonyms. *International Journal of Lexicography* 8, 281 – 303.

Autorka se i dobře vyrovnala s klasifikací adjektiv nastavenou výzkumem Jonese et al. a dokázala ze svých výsledků vytěžit zajímavé závěry. Kritéria, která nastavila pro určení kanonicity v této práci se zdají být rozumná. Jediným menším nedostatkem je autorčina práce s frekvenčními údaji. Autorka pracuje s různě velkými vzorky dat, a jak správně na několika místech upozorňuje, tyto rozdíly je třeba při srovnávání počtu výskytů zohlednit, avšak v tabulkách a často ani v textu tak většinou nečiní, viz např. tabulka č. 9, kde autorka v předchozím textu sice zmiňuje práci s nástrojem SIGIL, ale v konkrétní analýze ji nevidíme. Autorka si je sice těchto rozdílů vědomá, viz odd. 4.3., ale bohužel tyto rozdíly nejsou v interpretaci výsledků analýzy příliš zohledněny. Tato výtka se vztahuje na výsledky prezentované v odd. 4.2, kde by se především v tabulkách měli objevit relativizované hodnoty frekvence výskytu. Byť se jedná o obecně nízká čísla, z hlediska metodologického se zde srovnává nesrovnatelné. Vzhledem k tomu, že autorka na několika místech explicitně zmiňuje, že o těchto rozdílech ví, považovala bych tento nedostatek spíše za nepozornost a nevhodnou prezentaci.

Práce Terezy Outratové splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a navrhuji ji ohodnotit známkou (1).

V Praze dne 29. srpna 2016

Mgr. Anna Čermáková PhD.